

Aluekehittämisen lainsäädännön uudistaminen 2021+

Kuulemistilaisuus 23.4.2020

TEM

Alueet ja kasvupalvelut -osasto

Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

Kuulemistilaisuuden tavoitteet

- Yleinen tiedottaminen uudistuksen lähtökohdista ja tavoitteista
- Tarjota tietoa, joka helpottaa lausunnon antamista esityksestä alueiden kehittämistä ja Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan rahastoja koskevan lainsäädännön uudistamisesta
 - Esitys ja lausuntopyyntö www.lausuntopalvelu.fi -sivusto
- Vastata osallistujien kysymyksiin

Kuulemistilaisuuden ohjelma

- 1) **Tilaisuuden avaus** / ylijohdaja Marja-Riitta Pihlman (pj.)
- 2) **Yleistä aluekehittämislainsäädännön uudistamisesta** /
aluekehitysjohtaja Johanna Osenius
- 3) **Lakiluonnos alueiden kehittämisestä ja Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan toimeenpanosta (ns. toimeenpanolaki)** /
neuvotteleva virkamies Tarja Reivonen
- 4) **Lakiluonnos alueiden kehittämisen ja Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan hankkeiden rahoittamisesta (ns. rahoituslaki)** /
neuvotteleva virkamies Elina Isoksela
- 5) **Keskustelu**
- 6) **Tilaisuuden päättäminen**

Uudistuksen lähtökohdat ja organisointi

- Työskentelyn lähtökohtana hallitusohjelman linjaukset, EU-asetusehdotukset ohjelmakaudelle 2021–2027 sekä kansallisen aluekehittämissjärjestelmän päivittäminen.
- Lakityötä tukemaan TEM asetti **valmisteluryhmän**, jossa edustettuina ovat keskeiset ministeriöt (VM, OKM, STM, LVM, MMM, SM, YM, TEM), maakuntien liitot, ELY-keskukset, suuret kaupungit, seutukaupungit sekä järjestöt (SAK, STTK, AKAVA, Yrittäjät, EK, Keskuskauppakamari, Kuntaliitto, Luonnonsuojeluliitto, MTK, SOSTE ry).
- Valmisteluryhmä toimii Alueiden uudistumisen neuvottelukunnan alaisuudessa.
- Lakivalmistelua tukevat myös Koheesio2021+ -työryhmä ja sen alainen hallintojaosto.

Uudistuksen tavoitteita

- Aluekehittämisen yhteistyörakenteiden ja menettelytapojen päivittäminen
- Tukimuotojen päivittäminen alue- ja rakennepolitiikan ohjelmasisältöjen pohjalta
- Hallitusohjelman mukaisten painotusten huomioiminen (esim. alueiden kehittämisen tavoitteet)
- Sääntelyn keventäminen - tuen saajien ja viranomaisten hallinnollisen taakan vähentäminen
- Sääntelyn selkeyttäminen, ymmärrettävyys

Uudistuksen aikataulu

Virkavalmistelu alkoi syksyllä 2018

Lakivalmisteluryhmän työ alkoi 8/2019

Hallituksen esitys lausunnoilla 4-5/2020

Hallituksen esityksen käsittely valtioneuvostossa ja eduskuntakäsittely, syksy 2020

Lait voimaan 1.1.2021, asetukset vuoden 2021 keväällä

EU:n alue- ja rakennepolitiikan asetusehdotukset 2021-2027

- Yleisasetusehdotus (CPR) - hallinnointia koskevat yhteiset säännöt kahdeksalle rahastolle:
 - Euroopan aluekehitysrahasto (EAKR)
 - Euroopan sosiaalirahasto plus (ESR+)
 - Koheesiorahasto
 - Oikeudenmukaisen siirtymän rahasto (JTF)
 - Euroopan meri- ja kalatalousrahasto (EMKR)
 - Turvapaikka- ja maahanmuuttorahasto (AMIF)
 - Rajaturvallisuuden ja viisumipolitiikan rahoitusväline (BMWV)
 - Sisäisen turvallisuuden rahasto (ISF)
- Asetusehdotus Euroopan aluekehitysrahastosta (EAKR) ja koheesiorahastosta
- Asetusehdotus Euroopan Sosiaalirahasto Plussasta (ESR+)
- Asetusehdotus oikeudenmukaisen siirtymän rahaston perustamisesta (JTF)
- Asetusehdotus Euroopan aluekehitysrahastosta ja ulkoisista rahoitusvälineistä tuettavaa Euroopan alueellinen yhteistyö -tavoitetta (Interreg) koskevista erityissäännöksistä

ALKE-lakien uudistaminen

Kumottava lainsäädäntö:

- Laki alueiden kehittämisestä ja rakennerahastotoiminnan hallinnoinnista (ns. hallintolaki, [7/2014](#))
- Laki alueiden kehittämisen ja rakennerahastohankkeiden rahoittamisesta (ns. rahoituslaki, [8/2014](#))
- Näiden lakien nojalla annetut asetukset:
 - Valtioneuvoston asetus alueiden kehittämisestä ja rakennerahastotoiminnan hallinnoinnista ([356/2014](#))
 - Valtioneuvoston asetus alueiden kehittämisen ja rakennerahastohankkeiden rahoittamisesta ([357/2014](#))
 - Valtioneuvoston asetus rakennerahastoista osarahoitettavien kustannusten tukikelpoisuudesta ([358/2014](#))
- Laki ulkorajan ylittävistä yhteistyöstä (657/2015 ENI)

Kumottavaa lainsäädäntöä sovelletaan kuluvaan Euroopan unionin rakennerahasto-ohjelmakauden 2014–2020 hankkeisiin.

Uusi lainsäädäntö:

- Laki alueiden kehittämisestä ja Euroopan unionin alue- ja rakennepoliitikan toimeenpanosta (ns. **toimeenpanolaki**, [X/2021](#))
- Laki alueiden kehittämisen ja Euroopan unionin alue- ja rakennepoliitikan hankkeiden rahoittamisesta, (ns. **rahoituslaki**, [X/2021](#))
- Näiden lakien nojalla annettavat asetukset:
 - Valtioneuvoston asetus alueiden kehittämisestä ja Euroopan unionin alue- ja rakennepoliitikan toimeenpanosta ([XX/2021](#))
 - Valtioneuvoston asetus alueiden kehittämisen ja Euroopan unionin alue- ja rakennepoliitikan hankkeiden rahoittamisesta ([XX/2021](#))
 - Valtioneuvoston asetus Euroopan unionin alue- ja rakennepoliitikan rahastoista rahoitettavien kustannusten tukikelpoisuudesta ([XX/2021](#))

Toimeenpanolaki

Keskeiset muutokset

Keskeisiä muutoksia – toimeenpanolaki (1)

- Aluekehittämisen tavoitteet – täsmennetään pitkän aikavälin tavoitteita
 - ilmastonmuutos ja sen hillintä sekä kestävä kehityksen tavoitteet huomioon
- Maakuntien liittojen tehtävien selkeyttäminen
 - esiin aluekehittämistehtävän kokonaisuus
- Maakuntien liittojen yhteistoiminta-alueet (7/2014 18-21§) – esitetään poistettavaksi
 - Säädettiin ALKU-uudistuksen yhteydessä v. 2010 alkaen
 - yhtä maakuntaa laajemmalla alueella ylimaakunnallisissa strategisesti merkittävissä asioissa
 - aluejako sidottiin yhteensopivaksi ELY-keskusten kanssa, joissa oli kolme vastuualuetta eli yhdeksän toimialueen kanssa.
 - Liittojen tehtäviä koskevasta tarpeellisen yhteistyön järjestämisestä 16 §
- Maakunnan yhteistyöryhmä (MYR) – kevennetään sääntelyä,
 - Edelleen aluetason kumppanuuselin, aluekehittämisen toimeenpanon yhteensovittaminen
- Alue- ja rakennerahastopolitiikan neuvottelukunta
 - Alueiden uudistumisen neuvottelukunta (jo aikaisemmin tehty esitys raukesi, HE 54/2016 vp.)

Keskeisiä muutoksia – toimeenpanolaki (2)

- Ohjelmaperusteisuus > siirrytty vuorovaikutukseen ja sopimuksellisuuteen
 - Maakuntasuunnitelma – pitkän aikavälin strategiset linjaukset
 - maakuntaohjelman sisältö ja merkitys,
 - toimeenpanosuunnitelmasta luovutaan: korvautuu aluekehittämiskeskusteluilla ja Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelman rahoitussuunnitelmalla (asetuksella)
 - Erityisohjelmat – tarvitaanko enää?
 - osaamiskeskusohjelma (OSKE), aluekeskusohjelma (AKO) ja koheesio- ja kilpailukykyohjelma (KOKO)
 - Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelma ja kestävä kaupunkikehittäminen
- Sopimuksellisuus / Sopimusmenettelyt
 - sopimusmenettelyt erilaisten alue- ja kaupunkityyppien kanssa (eri välineet erityyppisillä alueilla)
- Aluekehittämiskeskustelut – valtion ja maakuntien säännöllinen vuoropuhelu
 - aluekehityksen määrällinen ja laadullinen tilannekuva ja sen ylläpito
 - kytkentä aluekehittämispäätökseen ja sen seurantaan sekä maakuntaohjelman toteuttamiseen
- Aluejaot
 - äkilliset rakennemuutosalueet - määrittelystä luovutaan, toimintamalli vakiintunut ja jatkuu

Keskeisiä muutoksia – toimeenpanolaki (3)

- Sääntely rahastojen hallinnoinnista, valvonnasta ja tarkastuksesta vastaavista viranomaisista: hallintoviranomainen (TEM), kirjanpito toiminto (TEM) ja tarkastusviranomainen (VM/VVC).
- Hallintoviranomainen voi nimetä yhden tai useamman välittävän toimielimen, joka suorittaa tehtäviä sen vastuulla. Välittävällä toimielimellä tulee olla sekä Euroopan unionin että kansallisen lainsäädännön mukaiset edellytykset tehtävän hoitamiseen.
- Säädetään entistä täsmällisemmin hallintoviranomaisen ja välittävien toimielinten välisestä suhteesta (9-10 §).
- Välittäviä toimielimiä maakuntien liitot, ELY-keskukset ja Ruokavirasto. Business Finland (aik. Tekes) ja STM eivät enää toimi välittävinä toimieliminä. Tehtävien kokoamisesta säädetään valtioneuvoston asetuksella.
- Maakuntien liittojen ja ELY-keskusten toimivaltaan tai keskinäiseen työnjakoon ei muutoksia.
- Mahdollistetaan teknisen tuen kevennetty hallinnointi ns. flat rate –menettelyllä (8 §, perustelut) sekä maakuntien liittojen digitaalinen maksuliikennetkaisu (9 §, perustelut).

Keskeiset muutokset – toimeenpanolaki (4) Interreg

- Kansallisesti vain yksi toimeenpanoa ohjaava laki; jatkossa ei enää erillistä lakia ulkorajayhteistyöohjelmista
- Määritelmät: ”*Interreg-ulkorajaohjelmilla* [tarkoitetaan] Euroopan alueellinen yhteistyö -tavoitteen mukaisia yhteistyöohjelmia Euroopan unionin ulkorajoilla, joita osarahoitetaan Naapuruus-, kehitys- ja kansainvälisen yhteistyön välineestä.”
- Tarkastusviranomaisen voisi toimia vain valtiovarainministeriön VVC toiminnon yhteydessä
- Hallinnollisista tarkastuksista säädettäisiin tarkemmin valtioneuvoston asetuksella (vrt. nykyinen FLC-menettely)

Keskeiset EU-asetusten muutokset hallinto- ja valvontajärjestelmää koskien (5)

- Laajempi tukeutuminen kansallisiin hallinto- ja valvontajärjestelmiin sekä – menettelyihin
 - Yhden tarkastuksen periaatteen laajentaminen (yleisasetusehdotus 74 art.)
 - Ns. laajennetut suhteutetut järjestelyt, eli kevennetyt tarkastus- ja menojen varmentamismenettelyt, mahdollisia tarkastus- ja hallintoviranomaisen harkinnan mukaisessa laajuudessa, mikäli yleisasetuksessa säädettävät edellytykset täyttyvät (art. 77-78).
- Aiempaa viranomaisten nimeämismenettelyä ja siihen liittyvää tarkastusviranomaisen tarkastuskertomusta- ja lausuntoa ei enää edellytetä

Rahoituslaki

Keskeiset muutokset

Yleistä – rahoituslaki (1)

- Täydennetään ja täsmennetään EU:n alue- ja rakennepolitiikan ohjelmakauden 2021 – 2027 asetusten rahoitusprosesseja koskevaa kansallista soveltamista
- Teknisiä muutoksia:
 - erilliset säännökset suhteesta EU:n (3 §) ja muuhun kansalliseen lainsäädäntöön (4 §);
 - kootaan rahoituslakiin Interreg-ohjelmien ja Interreg-ulkorajaohjelmien kansallista vastinrahoitusta sekä yhteistyöohjelmien tarkastusoikeuksia koskeva sääntely;

Pyrkimys selkeyttämiseen ja ymmärrettävyyden lisäämiseen

Keskeisiä EU-säädöksistä johtuvia muutoksia - rahoituslaki (2)

- Kokonaan uusi rahasto - Oikeudenmukaisen siirtymän rahasto (JTF) lisätty maakuntien liittojen (10 §) ja ELY-keskusten (13 §) toimivaltaa koskeviin säännöksiin -> rakennerahastot korvattu termillä alue- ja rakennepolitiikan rahastot.
- Lisätty yleisasetusehdotuksen 45 artiklaan perustuva rahastoista tuettavien hankkeiden viestintävelvoitteiden laiminlyönnin seurauksia koskeva säännös (42 §).
- Infrastruktuuri- ja tuotannollisten investointien pysyvyyttä koskevat säännökset (5 vuotta viimeisestä maksatuspäivämäärästä ei muutoksia toimintaan eikä investointiin) nostettu nykyiseltä asetustasolta lain tasolle (43 §), koska ovat luonteeltaan takaisinperintänormeja.

Selkeytetyt asiat - rahoituslaki (3)

- Täsmennetty kehittämishankkeen tulosten yleisen hyödynnettävyyden edellytystä (6 §, perustelut).
- Lisätty erillinen säännös hankkeen toimenpiteisiin osallistuvia hyödynsaajana olevia taloudellisia toimijoita koskevista poikkeuksista voittoa tavoittelemattomuuden ja kehittämishankkeen tulosten yleisen hyödynnettävyyden osalta siltä osin kuin tuki kohdennetaan näille toimijoille vähämerkityksisenä tukena (7 §). Säännöksen tarkoituksena on selkeyttää ja helpottaa yritysten osallistumista hankkeisiin.
- Erilliset säännökset tuen myöntämisen (9 ja 38 §) ja tuen maksamisen esteistä (28 ja 42 §) selkeyttämisen ja soveltamisen yhtenäistämiseksi.
- Lisätty selkeyden vuoksi myös erilliset muutoshakemusta (21 §) ja tukipäätöksen muuttamista (23 §) koskevat säännökset (vastaa nykykäytäntöä, tuotu lain tasolle).
- Yhteishankkeita koskevia säännöksiä on täsmennetty.

Kansallisen liikkumavaran piirin kuuluvat muutokset - rahoituslaki (4)

- Luovutaan tuen siirrosta toisen toimijan käyttöön menettelyn vähäisen käytön vuoksi.
- Pienten toimijoiden osallistumista helpotetaan EU:n alue- ja rakennepolitiikan rahastoissa mm. flat rate 40 %:n (kehittämishankkeissa pääsääntöisesti käytettävä flat rate –malli) sekä kertakorvausmallin käytön laajentamisella. Kustannusmalleista säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.
- EU:n alue- ja rakennepolitiikan rahastojen yhteishankkeiden hallinnointimallia muutetaan (40 §). Yhteishankemallissa on edelleen tarkoituksena säilyttää ns. päätoteuttajan koordinoiva ja ohjaava rooli suhteessa osatoteuttajiin.
- Liikaa maksetun ja palautettavan tai takaisinperittävän määrän alarajaksi ehdotetaan 250 € nykyisen 100 € sijaan.
- Mahdollistetaan Euroopan sosiaalirahasto plussasta (ESR+) rahoitettavien hankkeiden seurantatietojen kerääminen henkilötietojen osalta ja raportoiminen Euroopan komissiolle tilastopohjaisesti (52 ja 53 §).
- Digitaalisten palveluiden kokoaminen entistä kattavammin yhteen hallintoviranomaisen tietojärjestelmään (49 §).
- Rahoituslaissa säädetään EU:n alue- ja rakennepolitiikan ohjelman hallintoviranomaisen, kirjanpito toiminnon ja tarkastusviranomaisen tarkastusoikeuksista – välittävän toimielimen / valtionapuviranomaisen tarkastusoikeuksiin sovellettaisiin rahoituslain 4 §:n mukaisesti valtionavustuslakia.

Muu muutos - rahoituslaki (5)

- Mahdollistetaan opetus- ja kulttuuriministeriön toimialaan kuuluviin kehittämis- ja investointihankkeiden tukeminen puhtaasti kansallista varoista ja uudesta JTF-rahastosta (10 §)

Keskeiset muutokset – rahoituslaki (6)

Interreg

- Kansallisesta vastinrahoituksesta säädetään aiempaa tarkemmin
- Kansallisen vastinrahoituksen myöntö siirtyisi kokonaan maakuntien liitoille
- Kansallisen vastinrahoituksen prosessin kehittäminen yhdenmukaiseksi eri ohjelmien välillä
- Pykälään 58 § on koottu keskeiset kansallisen vastinrahoituksen tukimenettelyn poikkeukset suhteessa muihin tukiin

Valtioneuvoston asetukset

Lakien nojalla annetaan 3 valtioneuvoston asetusta (1)

Toimeenpanoasetus, säädettäisiin tarkemmin mm.

- Viranomaisten tehtävät
- Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelman välittävien toimielimien edellytykset
- Välittävien toimielinten tehtävien kokoaminen
- Alueiden uudistumisen neuvottelukunnan, seurantakomitean ja maakunnan yhteistyöryhmän kokoonpanot ja toimikaudet
- Seurantakomitean sihteeristö, maakunnan yhteistyöryhmän sihteeristö
- Aluekehittämispäätöksen valmistelu, sisältö, toimeenpano ja seuranta
- Maakuntaohjelman sisällön rakenne, menettely ja aikataulu
- Alueiden kehittämisen keskustelut
- Kumppanuussopimuksen ja alue- ja rakennepolitiikan ohjelman valmistelu, sisältö ja muuttaminen; valtakunnallisten teemojen johtoryhmien kokoonpano ja tehtävät
- Alueellisten rahoitussuunnitelmien laadinta
- Kestävän kaupunkikehittämisen suunnitelman sisältö, toiminnassa noudatettavat menettelyt, toiminnasta vastaava taho
- Ohjelmien arvioinnissa ja seurannassa noudettavat menettelyt ja kerättävät tiedot

Lakien nojalla annetaan 3 valtioneuvoston asetusta (2)

Rahoitusasetus, säädettäisiin tarkemmin mm.

- Myöntämisen yleiset edellytykset, tuen saajaa koskevat edellytykset, myöntämisen esteet
- Tukien käyttökohteet, enimmäismäärät, hyväksyttävät kustannukset, käyttöä koskevat ehdot
- Tukimenettely (hakeminen, päätös, maksaminen, yhteishankkeessa noudatettava menettely)
- Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan rahastojen osalta lisäksi mm. tukipäätökseen otettavat ehdot, tietojärjestelmässä säilytettävät asiakirjat, asiakirjojen säilyttämismääräykset

Tukikelpoisuusasetus, säädettäisiin tarkemmin mm.

- Yksinkertaistetut kustannusmallit (kertakorvaus, yksikkökustannukset, flat rate –mallit)
- Tukikelpoisuuden edellytykset
- Tulot
- Palkkakustannusten tukikelpoisuus ja kustannusmallit
- Tosiasiallisesti aiheutuneet kustannukset (käytetään eräissä tapauksissa yhdistettynä yksinkertaistettuihin kustannusmalleihin).
 - Mm. matkakustannukset; hankinnat; osamaksukaupalla hankittu omaisuus; pitkäaikainen vuokraaminen; käytettyinä hankitut koneet ja laitteet; maa-alueiden hankintakustannukset, ALV
- Tuen ulkopuolelle jäävät kustannukset

Keskustelu

Keskustelun käytännön toteutus

- **Puheenvuoropyyntö tehdään kirjallisesti**
 - Kirjoita viestikenttään PVP (tai pvp)
- **Puheenjohtaja jakaa puheenvuorot**
 - Muista avata mikrofoni puheenvuoron saatiasi
 - Puheenvuorosi päätyttyä muista sulkea mikrofoni

Lisätietoja VN-hankeikkuna:
[https://hankeikkuna.vnv.fi/app#/lainsaadanto/38784
/kuvaukset](https://hankeikkuna.vnv.fi/app#/lainsaadanto/38784/kuvaukset)

Kiitos!